

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI

Cengiz DÖNMEZ* Salih USLU**

Öz

Bu çalışmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının farklı değişkenler açısından (cinsiyet, öğretmenlik mesleğini seçme nedeni, baba öğrenim durumları, anne öğrenim durumları) öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesidir. Araştırma verileri 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalında öğrenim gören 230 öğretmen adayından elde edilmiştir. Betimsel tarama yönteminin kullanıldığı araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" ve Üstüner (2006) tarafından geliştirilmiş olan "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma verileri IBM SPSS 20.0 programı vasıtasıyla gerekli istatistiksel teknikler kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet, öğretmenlik mesleğini seçme nedeni ve baba öğrenim durumları açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği, anne öğrenim durumları açısından ise anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Araştırmada ulaşılan diğer önemli bulgu ise, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu ve "katılıyorum" düzeyinde olmasıdır.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Bilgiler, öğretmen adayları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum.

Abstract

The aim of the study is to determine attitudes towards the teaching profession of social studies teachers in terms of different variables (gender, reason for choosing the teaching profession, father is education status, maternal education status). Research data have been obtained by 230 social studies teacher candidates (SSTC) who study in Gazi University, Gazi Faculty of Education, Social Studies Education Department in the academic year of 2012-2013. As data collection tools "Personal Information Form" developed by the researchers and "Teaching Profession Attitude Scale" developed by Üstüner (2006) in research has been used with descriptive survey method. Research data have been analyzed by using necessary statistical techniques with IBM SPSS 20.0 program. In the result of research, it meaningful differences in terms of gender, reason for choosing the teaching profession, father education status, but have been found meaningful difference in terms of maternal education status of SSTC' attitudes towards the teaching profession haven't been found. Another important finding in the study is the level of positive and "agree" of SSTC' attitudes towards the teaching profession.

Key words: Social studies, teacher candidates, attitudes toward teaching profession.

Yazışma adresleri: *Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, cdonmez@gazi.edu.tr

** Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, salihuslu@yandex.com

GİRİŞ

Hızlı gelişim ve değişimin yaşandığı günümüzde tüm ulusların en büyük çabası, bu değişim sürecine ayak uydurabilecek yeterlilikte donatılmış nitelikli bireyler yetiştirmektir. Bu amacı gerçekleştirmede en etkili araç eğitimidir ve öğretmenler bu etkili aracın önemli bir ögesini oluşturur (Kuran, 2002). Çağımızda bilim ve teknolojiye görülen bu hızlı değişim ve gelişmeler toplumun yapısını da hızla değiştirmekte; buna bağlı olarak eğitimin amaçlarında, yöntemlerinde ve öğretmenlerin geleneksel rollerinde de değişimler olmaktadır. Bu gelişmelerin doğal sonucu olarak, toplumu oluşturan bireylerin, meydana gelen değişikliklere uyum sağlamalarında ve topluma katkıda bulunmalarında eğitim kurumlarına ve dolayısıyla bu kurumlarda çalışan öğretmenlere önemli görevler düşmektedir (Sözer, 1991).

Mesleki açıdan öğretmenin bilgisi kadar, bazı durumlarda öncelikli olarak kişilik ve karakter yönünden sahip olduğu değerler, davranışlar gelir. Nitekim yapılan araştırmalar göstermiştir ki öğrenciler beğenmeseler de kabul etmeseler de öğretmenlerinin davranışlarından etkilenmektedirler (Yılman, 2006). Öğretmende aranılan niteliklerin başında, insanlara bilgi kazandırması, onları yetiştirmesi, mesleğin manevi değeri ve kutsallığına özen göstermesi, öğrencinin başarısını görmesi ve onunla gurur duyması ile öğretmeyi sevmesi gelmektedir (Okçabol, 2005).

Öğretmenlik mesleği, eğitim sektörü ile ilgili olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanda özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyon gerektiren, profesyonel statüde bir uğraşı alanıdır (Erden, 1998). Ayrıca öğretmenlik mesleği, alan bilgi ve becerilerinin yanı sıra, aynı zamanda tutum ve düzenli alışkanlıklar gerektiren bir meslektir. Bu nedenle okullarda öğrenim gören öğretmen adaylarının, meslekle ilgili değer ve tutum kazanmaları da en az bilgi ve beceri kadar gereklidir (Çeliköz ve Çetin, 2004; Özkan, 2012).

Tutum, pek çok farklı tanımla yapılan bir kavramdır. Bunlardan öne çıkanlara bakıldığında; Allport, tutumu bireylerin tecrübe yoluyla tüm objelere ve durumlara karşı tepkisini etkileyen yol gösterici dinamik bir zihinsel kavram olarak tanımlamıştır. Bem, hoşça giden ve gitmeyen durumların tümü olarak; Eagly ve Chaiken, hoşça giden ve gitmeyen varlıkların değerlendirilmesindeki psikolojik eğilim olarak ifade etmişler. Fishbein ve Ajzen ise, belirli nesne, durum, kurum, kavram ya da diğer insanlara karşı öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimi olarak tanımlamışlardır (Albarracın, Johnson, Zanna ve Kumkale, 2005; Oskamp ve Schultz, 2005). Bunların yanında, hem sosyal algımızı hem de davranışlarımızı etkilemesi nedeniyle sosyal psikolojinin ana konularından birini oluşturan tutumun birçok sosyal psikolog tarafından kabul edilen tanımını “Bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilim” (Kağıtçıbaşı, 1999) şeklinde ifade edebiliriz.

Öğretmen adaylarının alan bilgisi yanında, mesleki tavır, tutum ve anlayış kazanmaları, öğrenme ve öğretim kuram ve yöntemlerini bilmeleri, uygulayabilmeleri mesleğin hakkıyla yapılabilmesi için mutlak gereklidir. Bunun aksine bir uygulamanın yetersiz öğretmenler yetiştireceği açıktır (Yılman, 2006). Dolayısıyla konu üzerinde hassasiyetle durulacak kadar önemlidir.

Öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları, mesleki davranışlarının en güçlü belirleyicilerinden birisi olması nedeniyle onların mesleği algılayış biçimini yansıtır. Bu nedenle öğretmenlerin öğrencilik yıllarındaki öğrenme yaşantıları, kendi meslek anlayışlarına temel teşkil etmektedir. Bu yaşantıların mesleğe karşı olumlu tutumlar kazandıracak şekilde düzenlenmesi gerekir. Öğretmen adayları mesleklerine yönelik olumlu tutumlarına

sahip olarak yetiştirilebilirlerse, öğretmen olduklarında, öğrencilere karşı daha olumlu davranışlar sergilerler, araştırmacı olurlar, yaratıcı düşünür ve yenilikleri öğrenme ortamına kolayca aktarırlar. Olumlu tutumları el-yüz hareketlerine yansır. Öğrencileri daha kolay motive ederler ve öğrencilere içten ve samimi davranırlar. Öte yandan katı kuralcı olmazlar, zamanlarını etkili kullanırlar, mesleklerini severek yaparlar, zevk alırlar, öğretmenin görev, sorumluluk ve rollerini daha iyi bir şekilde üstlenebilirler (Çeliköz ve Çetin, 2004; Derman vd., 2008; Başçiftçi, Yanpınar ve Ergül, 2012).

Mesleğe ilişkin olumlu tutum içinde olan öğretmen, mesleğini sevecek ve işini en iyi biçimde gerçekleştirmeye çalışacaktır. Olumsuz tutuma sahip olan öğretmen ise bu olumsuzluğu davranışlarına da yansıtacaktır. Bu durumdan da eğitim sistemi, özellikle de öğrenciler etkilenecektir. Çünkü öğretmenler, öğrencileri için model rolündedir. Çocuklar kendi güdülerini kadar hem yetişkinlerin hem akranların ve özellikle de öğretmenlerin rolleriyle özdeşlik kurarak tutum ve değer kazanmaktadırlar (Sünbül, 2003; Çetinkaya, 2009). Öğretmen eğitiminde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının önemi nedeniyle, bu konuda yapılmış birçok araştırma bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile ilgili alanyazında farklı örneklemeler üzerinde gerçekleştirilen araştırmalardan bazılarını sıralayacak olursak:

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları konusunda; Tanrıoğen (1997); Çapa ve Çil (2000); Oral (2004); Saracaloğlu, Serin, Bozkurt ve Serin (2004); Yüksel (2004); Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım (2007); Terzi ve Tezci (2007); Çapri ve Çelikkaleli (2008); Durmuşoğlu, Yanık ve Akkoyunlu (2009); Akkaya (2009); Bulut (2009); Aksoy (2010); Özder, Konedraı ve Perkan Zeki (2010); Camadan ve Duysak (2010); Eraslan ve Çakıcı (2011); Demirtaş, Özer ve Cömert (2011); Tekerek ve Polat (2011); Başçiftçi, Yanpınar ve Ergül (2012); Aydın ve Sağlam (2012)'in araştırmaları örnek gösterilebilir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile ilgili araştırmalara öğretmenlik branşları bazında bakacak olursak: Okulöncesi (Üstün, Erkan ve Akman, 2004; Aysu, 2007; Bedel, 2008), Sınıf Öğretmenliği (Erdem ve Anılan, 2000; Hoşgörür, Kılıç ve Dünder, 2002; Pehlivan, 2004 ve 2008; Kılıç ve Bektaş, 2008; Açıslı ve Kolomuç, 2012), Fen Bilgisi (Akpınar, Yıldız ve Ergin, 2006), Fizik (Kaya ve Büyükkasap, 2005; Tanel, Kaya Şengören ve Tanel, 2007), Kimya (Derman, Özkan, Gödek Altuk ve Mülazımoğlu, 2008), Biyoloji (Işık, Yaman ve Soran, 2005), Müzik (Güdek, 2007; Sağlam, 2008), Türkçe (Temizkan, 2008; Çetinkaya, 2009), Sanat Eğitimi ve Güzel Sanatlar (Dirik, 1999; Göğüş, 2000), BÖTE (Karataş, 2010), İngilizce (Çakır, 2005) örnek gösterilebilir.

Yukarıdaki çalışmalar incelendiğinde öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların olumlu olduğu görülmektedir. Genel olarak öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları konusunda yapılan araştırmaların bazılarının örneklemelerinde sosyal bilgiler öğretmen adayları (SBÖA) da yer alıyor olmasına rağmen, literatürde doğrudan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarıyla ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır. Eğitim sistemimizin nihai amaçlarından olan nitelikli insan yetiştirmede önemli pay sahibi olan Sosyal Bilgiler dersini öğretecek öğretmenlerin de öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını bilmek ve öğretmenlik bilincine ulaşma yolunda onları araştırma sonuçları ışığında yönlendirmek, şüphesiz büyük önem arz etmektedir. Bu yönüyle araştırmanın literatüre de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının farklı değişkenler açısından (cinsiyet, öğretmenlik mesleğini seçme nedeni, baba öğrenim durumları, anne öğrenim durumları) öğretmenlik mesleğine

yönelik tutumlarının belirlenmesidir. Araştırmada bu genel amaç çerçevesinde “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında farklılık var mıdır?” temel sorusu ışığında şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları nasıldır?
2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları, cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları, öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları, baba öğrenim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları, anne öğrenim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Bu araştırma betimsel tarama (survey) yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Genellikle eğitim araştırmalarında seçilen grubun belirli bir konu hakkında tutum, inanç ve görüşlerini öğrenmek amacıyla tarama yöntemi kullanıldığı için (McMillan ve Schumacher, 2006) bu çalışmada da temel araştırma deseni olarak betimsel tarama (survey) yöntemi kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evren kapsamında gönüllülük esasına göre araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalında 1, 2, 3 ve 4. sınıflarda öğrenim gören toplam 230 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 119’u kız (%51.7), 111’i erkek (%48.3)’tir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri, katılımcıların cinsiyet, yaş, öğretim türü, mezun olunan lise türü, öğrenim görmekte olduğu programı tercih sırası, sınıf, anne veya babalarının öğretmen olup olmadığı, mesleği seçme nedeni, baba öğrenim durumu, anne öğrenim durumu, anne ve baba meslek durumları ve ailenin aylık toplam geliri değişkenlerinin yer aldığı araştırmacılar tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve Üstüner (2006) tarafından geliştirilen öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemeyi amaçlayan beşli likert tipi 34 maddeden oluşan “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” ile elde edilmiştir. Ölçme aracı 5=Kesinlikle katılıyorum, 4=Katılıyorum, 3=Kararsızım, 2=Katılmıyorum, 1=Kesinlikle Katılmıyorum olarak puanlanmıştır. Olumsuz olan 2, 5, 6, 7, 8, 15, 20, 21, 30 ve 32. maddeler tersten (1=5, 2=4, 3=3, 4=2, 5=1) puanlanmıştır. Aracın geçerlilik ve güvenilirlik çalışması daha önce Üstüner (2006) tarafından yapılmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 34 iken; en yüksek puan 170’dir.

Üstüner (2006) tarafından geliştirilen ölçek, tek boyutlu likert tipi bir tutum ölçeğidir. Ölçeğin denemelik formu 11 farklı öğretmenlik programında öğrenim görmekte olan 449 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin olarak yapılan temel bileşenler analizi sonucunda 34 maddenin yer aldığı birinci faktörde faktör yükü değerlerinin .74 ile .41 arasında değiştiği ve faktörün toplam varyansın %30'unu açıklamakta olduğu görülmüştür. Ölçeğin toplam puanı ile her bir maddenin madde test korelasyonuna bakılmış ve madde test korelasyon değerlerinin .74 ile .42 arasında değişkenlik gösterdiği bulunmuştur. Ölçeğin ölçüt ölçek geçerliliği .89'dur. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin olarak 116 eğitim fakültesi öğrencisine 4 hafta ara ile iki kez uygulanması sonucu elde edilen puanların kararlılığına ilişkin güvenirlik katsayısı .72 bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) .93'tür (Üstüner, 2006).

Verilerin Toplanması

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarına “Kişisel Bilgi Formu” ve “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” uygulanarak araştırmanın verileri elde edilmiştir. Veri toplama süreci yaklaşık bir hafta sürmüştür. Veri toplama süreci hakkında bütün gruplara açıklamalar yapılmış ve veri toplama sürecinde araştırmacılar öğrencilerin yanında bulunmuşlardır. Veri toplama aracı, öğretmen adaylarına elden dağıtılmış ve cevaplamaları için kendilerine verildikten sonra, tekrar aynı yolla toplanmıştır. Öğretmen adaylarının ölçekleri ortalama olarak on beş-yirmi dakikada cevapladıkları gözlenmiştir. Cevaplandırılan ölçme araçları toplanarak tek tek gözden geçirilmiştir. Boş bırakılan, eksik ya da yanlış cevaplandırılan ölçme araçları geçersiz sayılarak değerlendirilmeye alınmamıştır.

Verilerin Analizi

Tarama modelindeki bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanları betimsel istatistik ile belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların tutum ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyete göre farklılaşma durumu ilişkisiz örneklem için t-testi (Independent Samples t-Test) ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Katılımcıların tutum ölçeğinden aldıkları puanların öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine, baba öğrenim durumlarına ve anne öğrenim durumlarına göre farklılaşma durumu ise ilişkisiz örneklem için tek faktörlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ile belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesi IBM SPSS 20.0 programı kullanılarak yapılmış ve araştırmada anlamlılık düzeyi [$p < .05$] olarak kabul edilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik genel tutumları

Çalışmada öncelikle çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları incelenmiştir. Bunun için betimsel istatistik analizi yapılmış, tüm öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarıyla ilgili veriler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanları

	Öğrenci sayısı (N)	En düşük puan	En yüksek puan	Aritmetik ortalama (\bar{X})	Standart sapma (S)
Toplam	230	44.00	170.00	134.24	23.39

Tablo 1’deki analiz sonuçlarına göre SBÖA’nın mesleğe yönelik tutum puanları yüksektir. Ölçekten alınan en düşük puan 44, en yüksek puanı ise 170’tir. Ayrıca çalışmaya katılan öğretmen adaylarının ortalama puanları $\bar{X}=134.24$ ’tür. Bu verilerden, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleğe karşı olumlu tutum içerisinde oldukları anlaşılmaktadır.

Öğretmen adaylarının tutum maddelerine verdikleri cevapların ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 2’de sunulmuştur. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının ortalamalarının en düşük ($\bar{X}=3.30$) olduğu maddenin “Öğretmenlik mesleğinin bana sıkıntılar yaşatmasından endişe duyuyorum.” maddesi (30. madde) olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adayları mesleklerinin sıkıntılar yaşatmasına ilişkin olarak kararsızlık düzeyinde ($2.59 < \bar{X} \leq 3.39$) tutuma sahiptirler. Tutum puanı ortalamasının en yüksek olduğu madde ($\bar{X}=4.43$) “İnsanlara bilmedikleri bir şeyleri öğretecek olma düşüncesi beni mutlu ediyor.” (18. madde) ifadesine yönelik tutum düzeyinin kesinlikle katılıyorum düzeyinde ($4.19 < \bar{X} \leq 5.00$) olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının tutum düzeyleri toplam 30 maddede katılıyorum, 3 maddede kesinlikle katılıyorum düzeyindedir. 1 maddede ise kararsız tutum bulunmaktadır. Verilerin analizi sonucunda elde edilen en düşük tutum puanı 44, en yüksek tutum puanı 170’tir (Tablo 1). Araştırma kapsamında öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının ortalaması 134.24 olarak bulunmuştur. Bu bulgular, öğretmen adaylarının genel itibarıyla öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının katılıyorum düzeyinde ($3.40 < \bar{X} \leq 4.19$) olduğunu göstermektedir.

Tablo 2: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları

Tutum İfadeleri	\bar{X}	S
1. Öğretmen olma düşüncesi bile bana cazip geliyor.	3.96	1.03
2. Öğretmenlik mesleği bana sıkıcı geliyor.*	4.00	1.05
3. Öğretmen olmayı kendime yakıştıyorum.	4.19	.98
4. Tekrar bir meslek tercihinde bulunmam söz konusu olsa yine öğretmenliği seçerdim.	3.45	1.31
5. Öğretmenliğin bana göre bir meslek olmadığını düşünüyorum.*	3.95	1.18
6. Öğretmenliğin yaşam tarzıma uygun olmadığını düşünüyorum.*	3.93	1.19
7. Öğretmenliğin kişiliğime uygun olmadığını düşünüyorum.*	4.04	1.10
8. Öğretmenlik mesleğini seçtiğime pişman oluyorum.*	3.92	1.14
9. Öğretmenlikte başarılı olacağıma inanıyorum.	4.11	.92
10. Öğretmenlik mesleğiyle ilgili olan bu bölümü seçmiş olmaktan hoşnutum.	3.93	1.08
11. Öğretmenlik mesleğinde karşılaşacağım zorlukları aşabileceğime inanıyorum.	4.10	.80
12. Zor şartlar altında dahi öğretmenlik yapmak isterim.	3.80	1.08
13. Öğretmenlik mesleğinin gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum.	4.06	.91
14. Öğretmenliğe ilişkin özel bir yeteneğim olduğu kanısındayım.	3.59	1.09
15. Öğretmenliğin bana uygun bir meslek olmadığını düşünüyorum.*	3.89	1.16
16. Öğretmenliğin bir şeyler üretip yaratmam için bana fırsatlar vereceğini düşünüyorum.	3.85	1.06
17. Öğretmenliği profesyonel bir biçimde yürütebileceğime inanıyorum.	4.04	.81
18. İnsanlara bilmedikleri bir şeyleri öğretecek olma düşüncesi beni mutlu ediyor.	4.43	.72
19. Öğretmenlik yapan insanlara sempati duyarım.	4.09	1.00
20. Öğretmen olacağımı düşünmek beni korkutuyor.*	4.13	.96
21. Bir meslek tercih etme durumunda olanlara öğretmenliği tavsiye etmem.*	3.60	1.27
22. Öğretmen olduğumda yapabileceğim çok şey olduğunu düşünüyorum.	4.02	1.02
23. Öğretmenliğin çalışma koşulları bana çekici geliyor.	3.63	1.16
24. Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinde başarılı olmayı önemserim.	4.21	.95
25. Öğretmenlik yapan kişilerle sohbet etmekten hoşlanırım.	4.17	.95
26. Eğitim, öğrenme, öğretme ve öğretmenlik konularında tartışır, konuşurum.	4.03	.98
27. Bilgili ve yeterli bir öğretmen olacağımı düşünüyorum.	4.08	.81
28. Öğretmenliğin toplumda bana saygınlık kazandıracığına inanıyorum.	3.86	1.06
29. Hâlen okumakta olduğum öğretmenlik programını isteyerek seçtim.	3.90	1.17
30. Öğretmenlik mesleğinin bana sıkıntılar yaşatmasından endişe duyuyorum.*	3.30	1.17
31. Öğretmenlik yaparak vereceğim eğitim aracılığıyla insanların yaşamına yön vermeyi gurur verici buluyorum.	4.34	.83
32. Eğitim, öğrenme, öğretme, öğretmenlik konularında konuşmaktan hoşlanmam.*	4.00	1.05
33. Öğretmen olduğumda çevre tarafından bana yeterli değerin verileceğine inanıyorum.	3.57	1.08
34. Öğretmenlik mesleğinin devamlılığı bana güven veriyor.	3.90	1.03

*Ters kodlanmış maddeler

Cinsiyet değişkeni ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum

Çalışmada “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları, cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Buna göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile tutum puanı ortalamaları arasında fark olup olmadığını ortaya koymak için bağımsız gruplar için t testi kullanılmış ve sonuçlar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: SBÖA’nın Cinsiyetlerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları ve t-testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Kız	119	137.83	19.90	205	2.412	0.017*
Erkek	111	130.39	26.17			

* $p < .05$

Tablo 3 analiz edildiğinde, kız öğretmen adayları ile erkek öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$t_{(228)}=2.412$; $p < .05$]. Aritmetik ortalama puanlarına bakıldığında farklılığın, kız sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgu, kız sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının erkek sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlik mesleğini seçme nedeni ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum

SBÖA’nın öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamalarına bakılmış ve sonuçlar Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: SBÖA’nın Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedenlerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları

Seçme Nedeni	N	\bar{X}	S
1. ÖSS-LYS	64	120.31	21.97
2. İstediyim meslek olması	123	147.33	14.69
3. İş garantisi	4	122.50	31.81
4. Öğretmenlerin önerisi	8	125.62	17.65
5. Boşta kalmamak için	20	111.10	24.61
6. Anne-baba telkini	11	121.54	21.59
Toplam	230	134.24	23.39

Tablo 4 analiz edildiğinde, ÖSS-LYS puanı nedeniyle öğretmenlik mesleğini seçen SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 120.31$, istediği meslek olduğu için öğretmenlik mesleğini seçen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 147.33$, iş garantisi nedeniyle öğretmenlik mesleğini seçen SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 122.50$, öğretmenlerin önerisi nedeniyle öğretmenlik mesleğini seçen SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 125.62$, boşta kalmamak için öğretmenlik mesleğini seçen SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 111.10$, anne-baba telkini nedeniyle öğretmenlik mesleğini seçen SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 121.54$ olduğu görülmüştür.

SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için tek yönlü ANOVA uygulanmış ve bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: SBÖA'nın Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedenlerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	47127.880	5	9425.576	27.011	.000*	2-1
Gruplar içi	78166.486	224	348.958			2-5
Toplam	125294.365	229				2-6

* $p < .05$

Tablo 5 analiz edildiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanları ile öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($F_{(5, 224)} = 27.011, p < .05$). Anlamlı farklılıkların hangi seçme nedenleri arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Scheffe testi sonuçlarına göre, “İstediğim Meslek Olması” nedeniyle öğretmenlik mesleğini seçenlerin ($\bar{X} = 147.33$), “Boşta kalmamak için” ($\bar{X} = 111.10$), “Öss-Lys puanı” ($\bar{X} = 120.31$) ve “Anne-baba telkini” ($\bar{X} = 121.54$) nedenleri ile öğretmenlik mesleğini seçenlere göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu görülmüştür.

Bu bulgular, öğretmenlik mesleğini kendi isteğiyle seçen SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha yüksek düzeyde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Baba öğrenim durumu ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum

SBÖA'nın baba öğrenim durumlarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamalarına bakılmış ve sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: SBÖA'nın Baba Öğrenim Durumlarına Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları

Baba Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	S
1. İlkokul mezunu	105	136.39	22.92
2. Ortaokul mezunu	27	131.92	20.65
3. Lise mezunu	69	131.17	25.28
4. Üniversite mezunu	26	140.11	19.46
5. Lisansüstü	3	99.66	20.50
Toplam	230	134.24	23.39

Tablo 6 analiz edildiğinde, babası ilkököl mezunu olan SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 136.39$, babası ortaokul mezunu olan SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 131.92$, babası lise mezunu olan SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 131.17$, babası üniversite mezunu olan SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 140.11$, babası lisansüstü eğitim mezunu olan SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının ise $\bar{X} = 99.66$ olduğu görülmüştür.

SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, baba öğrenim durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek için tek yönlü ANOVA uygulanmış ve bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: SBÖA'nın Baba Öğrenim Durumlarına Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	5762.289	4	1440.572	2.712	.031*	4-5
Gruplar içi	119532.076	225	531.254			
Toplam	125294.365	229				

* $p < .05$

Tablo 7 analiz edildiğinde, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba öğrenim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(4, 225)} = 2.712$, $p < .05$). Anlamlı farklılıkların hangi öğrenim durumları arasında olduğunu belirlemek amacıyla Bonferroni çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Bonferroni testi sonuçlarına göre, SBÖA'dan babası "Üniversite mezunu" olanların öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının ($\bar{X} = 140.11$), babası "Lisansüstü" mezunu olanların tutum puanlarına ($\bar{X} = 99.66$) göre daha olumlu olduğu görülmüştür.

Bu bulgular, babası üniversite mezunu olan SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha olumlu düzeyde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Anne öğrenim durumu ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum

SBÖA'nın anne öğrenim durumlarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamalarına bakılmış ve sonuçlar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: SBÖA'nın Anne Öğrenim Durumlarına Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları

Anne Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	S
1. Okuryazar değil	22	132.00	26.51
2. İlkokul mezunu	142	135.75	23.67
3. Ortaokul mezunu	27	128.18	22.70
4. Lise mezunu	29	137.10	19.31
5. Üniversite mezunu	10	125.80	24.16
Toplam	230	134.24	23.39

Tablo 8 analiz edildiğinde, annesi okuryazar olmayan SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 132.00$, annesi ilkököl mezunu olan SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 135.75$, annesi ortaokul mezunu olan SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 128.18$, annesi lise mezunu olan SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 137.10$, annesi üniversite mezunu olan SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının ise $\bar{X} = 125.80$ olduğu görülmüştür.

SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, anne öğrenim durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek için tek yönlü ANOVA uygulanmış ve bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: SBÖA'nın Anne Öğrenim Durumlarına Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	2375.628	4	593.907	1.087	.364*
Gruplar içi	122918.737	225	546.305		
Toplam	125294.365	229			

* $p > .05$

Tablo 9 analiz edildiğinde, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne öğrenim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F_{(4, 225)} = 1.087$, $p > .05$).

Bu bulgular, SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde anne öğrenim durumlarının etkili olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç/Tartışma ve Öneriler

Bu araştırma ile elde edilen verilerin istatistiki analizleri sonucunda ulaşılan bulgulardan ilki, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu ve tutum düzeyinin yüksek ($3.40 < \bar{X} \leq 4.19$ arasında, katılıyorum düzeyinde) olduğudur. Araştırmanın bu bulgusu, Hoşgörür, Kılıç ve Dünder (2002); Oral (2004); Gürbüzürk ve Genç (2004); Yüksel (2004); Üstün, Erkan ve Akman (2004); Kaya ve Büyükkasap (2005); Çakır (2005); Terzi ve Tezci (2007); Pehlivan (2008); Çapri ve Çelikkaleli (2008); Bedel (2008); Temizkan (2008); Başbay, Ünver ve Bümen'in (2009) araştırmalarıyla paralellik göstermektedir. İlgili araştırmalarda da öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların yüksek düzeyde olması öğretmen adaylarının mesleklerini sevindiklerinin ve mesleklerinde başarılı olacaklarının bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Araştırma bulgularından ikincisi, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesine yönelik yapılan analiz sonucunda ulaşılan, kız öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının erkek öğretmen adaylarına göre daha olumlu olduğu sonucudur. Araştırmanın bu bulgusu, Saracaloğlu (1993); Tanrıöğen (1997); Çapa ve Çil (2000); Çeliköz ve Çetin (2004); Üstün, Erkan ve Akman (2004); Saracaloğlu vd., (2004); Yüksel (2004); Oral (2004); Öztürk, Doğan ve Koç (2005); Işık, Yaman ve Soran (2005); İşmen ve Yıldız (2005); Kaya ve Büyükkasap (2005); Çakır (2005); Akpınar, Yıldız ve Ergin (2006); Güdek (2007); Terzi ve Tezci (2007); Özbek (2007); Gürbüz ve Kışoğlu (2007); Pehlivan (2008); Çapri ve Çelikkaleli (2008); Sağlam (2008); Temizkan (2008); Durmuşoğlu, Yanık ve Akkoyunlu (2009); Akkaya (2009); Çetinkaya (2009); Aksoy (2010); Aydın ve Sağlam'ın (2012) yaptıkları araştırmalardaki bulgularla paralellik göstermektedir. Kızların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının erkeklere göre daha olumlu olduğu bulgusu, Gürbüzürk ve Genç (2004); Çakır, Kan ve Sünbül (2006); Tanel vd., (2007); Kılıç ve Bektaş (2008); Bulut (2009); Başbay, Ünver ve Bümen (2009); Özder, Konedralı ve Perkan Zeki (2010); Eraslan ve Çakıcı'nın (2011) çalışma bulgularıyla ise örtüşmemektedir. Bu çalışmaların bazılarında erkek öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu, bazılarında ise cinsiyet değişkeninin anlamlı bir etkisinin olmadığı saptanmıştır.

Cinsiyet değişkenine ait araştırma bulgularının araştırmaların çoğunluğuyla tutarlı olması, kız SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının erkek SBÖA'ya göre daha yüksek düzeyde olduğu şeklinde yorumlanabilir. Kızların erkeklere göre öğretmenlik mesleğine daha olumlu bakmaları ve öğretmen olmaya ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu bulgusu, toplumumuzda yaygın bir görüş olan öğretmenlik mesleğinin bayanlar için daha uygun olduğu düşüncesini de doğrular niteliktedir. Sonuç olarak kız SBÖA'nın öğretmen olmaya daha istekli oldukları ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının daha olumlu olduğu söylenebilir.

Araştırma bulgularından üçüncüsü, SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesine yönelik yapılan analiz sonucunda ulaşılan, öğretmenlik mesleğini kendi isteğiyle seçen SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha yüksek düzeyde olduğu sonucudur. Araştırmanın bu bulgusu, Pehlivan (2004); Oral (2004); Üstün, Erkan ve Akman (2004); Gürbüz ve Kışoğlu (2007); Hoşgörür, Kılıç ve Dünder (2002); Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım (2007); Sağlam (2008); Aksoy (2010); Tekerek ve Polat (2011)'in yaptıkları araştırmalardaki bulgularla

paralellik göstermektedir. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlik mesleğini kendi isteğiyle seçen SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. İnsanların sevmedikleri meslekleri yapmak zorunda kalmalarının meslekteki başarılarını engelleyecek bir durum olduğu göz önüne alındığında, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleklerini bilinçli olarak seçmiş olmaları ve tutum düzeylerinin yüksek olması, mesleklerinde başarılı olabilmeleri açısından önemlidir.

Araştırma bulgularından dördüncüsü, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının, baba öğrenim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesine yönelik yapılan analiz sonucunda ulaşılan, SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba öğrenim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve babası üniversite mezunu olan SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha olumlu düzeyde olduğu sonucudur. Araştırmanın bu bulgusu, Pehlivan'ın (2008) araştırma bulgularıyla paralellik göstermekteyken, Saracaloğlu vd., (2004); Tanel vd., (2007); Derman vd., (2008); Tekerek ve Polat (2011) ve Aydın ve Sağlam'ın (2012) çalışma bulgularıyla örtüşmemektedir.

Araştırma bulgularından beşincisi, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının, anne öğrenim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesine yönelik yapılan analiz sonucunda ulaşılan, SBÖA'nın öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne öğrenim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucudur. Araştırmanın bu bulgusu, Tanel vd., (2007); Derman vd.'nin (2008) araştırma bulgularıyla paralellik göstermekteyken, Tekerek ve Polat (2011) ve Aydın ve Sağlam'ın (2012) çalışma bulgularıyla örtüşmemektedir.

Bu durumda anne ve baba öğrenim durumu değişkenine ait araştırma bulguları arasındaki farklılık, diğer araştırmalarda kullanılan ölçeklerin farklı olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bunun yanı sıra örneklemelerin özelliklerinin farklı olmasının da bulgulardaki farklılığa neden olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu ve yüksek düzeyde olması öğretmenlik mesleği açısından önemlidir. Nitelikli öğretmenleri yetiştirmek ve öğretmen adaylarının, bu mesleğe yönelik tutumlarını olumlu yönde geliştirmek için eğitim programları düzenli aralıklarla gözden geçirilerek güncellenmelidir. Öğretmen adaylarının beklentileri ve ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. Özellikle öğretmen yetiştirme programları geliştirilirken, cinsiyetler arasındaki farklılıklar göz önüne alınarak her iki cinsiyetin de öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarındaki farklılıklar en aza indirilmelidir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini isteyerek seçip seçmeme durumları öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını etkilemiştir. Bu doğrultuda liselerde ve özellikle de öğretmen liselerinde öğrencilerde olumlu tutumlar geliştirmeye yönelik mesleki rehberlik hizmetleri verilebilir.

Eğitim fakültelerinde öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutumlar kazandırılmasına yönelik faaliyetlerin artırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Farklı araştırma sonuçları, farklı örneklemeler üzerinde farklı yöntemlerle araştırmaların yapılması gerektiğini göstermektedir. Bu konuda yapılacak benzer çalışmaların, farklı üniversitelerin eğitim fakültelerini kapsayan daha geniş ve farklı örneklem grupları üzerinde değerlendirilmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

Açışlı, S. ve Kolomuç, A. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 266-271.

Akkaya, N. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Dokuz Eylöl Üniversitesi Buca Eğitim Faköltesi Dergisi*, (25), 35-42.

Akpınar, E., Yıldız, E. ve Ergin, Ö. (2006). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Dokuz Eylöl Üniversitesi Buca Eğitim Faköltesi Dergisi*, (19), 56-62.

Aksoy, M. E. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, (2), 197-212.

Albarracin, D., Johnson, B. T., Zanna, M. P. & Kumkale, T. (2005). Attitudes: Introduction and Scope. Albarracin, D., Johnson, B. T., Zanna, M. P. (Eds.), *The Handbook of Attitudes* (p. 3-19). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Aydın, R. ve Sağlam, G. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi (mehmet akif ersoy üniversitesi örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 257-294.

Aysu, B. (2007). *Okulöncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

Başbay, M., Ünver, G. ve Bümen, N. T. (2009). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları: Boylamsal bir çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (59), 345-366.

Başçıftçı, F., Yanpınar, O. ve Ergöl, M. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi: Selçuk üniversitesi örneği. *Eğitim Teknolojileri Araştırmaları Dergisi*, 3(2).

Bedel, E. F. (2008). Okulöncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve bazı kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1), 31-48.

Bozdoğan, A. E., Aydın, D. ve Yıldırım K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Faköltesi Dergisi (KEFAD)*, 8(2), 83-97.

Bulut, İ. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Dicle ve firat üniversitesi örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Faköltesi Dergisi*, (14), 13-24.

Büyüköztürk, ř. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A.

Camadan, F. ve Duysak, A. (2010). Farklı programlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler ağıından karşılaştırılması: Rize üniversitesi örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Faköltesi Dergisi*, (20), 30-42.

Çakır, Ö. (2005). Anadolu üniversitesi açıköğretim fakültesi ingilizce öğretmenliği lisans programı ve eğitim fakülteleri ingilizce öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve mesleki yeterlik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(9), 27-42.

Çakır, Ö., Kan, A. ve Sünbül, Ö. (2006). Öğretmenlik meslek bilgisi ve tezsiz yüksek lisans programlarının tutum ve özyeterlik açısından değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 36-47.

Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 69-73.

Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 33-53.

Çeliköz, N. ve Çetin, F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, (162), 160-167.

Çetinkaya, Z. (2009). Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *İlköğretim Online*, 8(2), 298-305.

Demirtaş, H. Cömert, M. ve Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, *Eğitim ve Bilim*, (159), 95-110.

Derman, A., Özkan, E., Gödek Altuk, Y. ve Mülazımoğlu, İ. E. (2008). Kimya öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 9(2), 113-127.

Dirik, M. Z. (1999). Eğitim fakültesi sanat eğitimi programlarının öğretmenlik tutumlarına etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 253-265.

Durmuşoğlu, M. C., Yanık, C. ve Akkoyunlu, B. (2009). Türk ve azeri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (36), 76-86.

Eraslan, L. ve Çakıcı, D. (2011). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, (2), 427-438.

Erdem, A. R. ve Anılan, H. (2000). PAÜ eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, (7), 144-148.

Erden, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.

Göğüş, G. (2000). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yaklaşımları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 147-157.

Güdek, B. (2007). *Eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin müzik öğretmenliği mesleğine yönelik tutumlarının öğrenciye ait farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

Gürbüz, H. ve Kışoğlu, M. (2007). Tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen-edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Atatürk üniversitesi örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 71-83.

Gürbüz, O. ve Genç, S. Z. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 47-62.

Hoşgörür, V., Kılıç, Ç. ve Dündar, H. (2002). Kırıkkale üniversitesi sınıf öğretmenliği programı öğrencilerin öğretmenlik mesleğine karşı tutumları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (16), 91-100.

Işık, S., Yaman M. ve Soran H. (2005). Biyoloji ve biyoloji öğretmenliğine karşı tutumlarına göre biyoloji öğretmen adaylarının tiplerinin belirlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (29), 110-116.

İşmen, A. E. ve Yıldız, S. A. (2005). Öğretmenliğe ilişkin tutumların özgeciliğe ve atılganlık düzeyleri açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, (42), 151-166.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.

Karataş, S. (2010). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri (BÖTE) öğretmen adaylarının mesleklerine ilişkin zihin haritalarının analizi, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 159-173.

Kaya, A. ve Büyükkasap, E. (2005). Fizik öğretmenliği programı öğrencilerinin profilleri, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişeleri: erzurum örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2), 367-380.

Kılıç, D. ve Bektaş, F. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 15-25.

Kuran, K. (2002). Öğretmenlik Mesleği. İçinde, A. Türkoğlu (Ed.). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Mikro Yayıncılık.

McMillan, H. ve J. Schumacher, S. (2006). *Research in Education Evidence-Based Inquiry*. Boston: Allyn and Bacon Inc.

Okçabol, R. (2005). *Öğretmen yetiştirme sistemimiz*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Oral, B. (2004). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim Araştırmaları*, (15), 88-98.

Oskamp, S. and Schultz, P. W. (2005). *Attitudes and Opinions*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Özbek, R. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde kişisel, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkililik derecesine ilişkin algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 45-159.

- Özder, H. Konedralı, G. ve Perkan Zeki, C. (2010). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(2), 253-275.
- Özkan, H. H. (2012). Öğretmenlik formasyon programındaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi (SDÜ örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 12(2), 29-48.
- Öztürk B., Doğan, O. ve Koç, G. (2005). Eğitim fakültesi öğrencileri ile fen-edebiyat fakültesi mezunlarının öğretmenlik mesleğine yönelik algılarının karşılaştırılması (Gazi üniversitesi örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-19.
- Pehlivan, K. B. (2004). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve okul tutumları arasındaki ilişki. *Eğitim Araştırmaları*, (14), 211-218.
- Pehlivan, K. B. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 151-168.
- Sağlam, Ç. A. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-69.
- Saracaloğlu, A. S. (1993). Fen ve edebiyat fakülteleri öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *İzmir I. Eğitim Kongresi Bildirileri*, Kasım 1991 (syf. 565-569). İzmir: Buca Eğitim Fakültesi.
- Saracaloğlu, A. S., Serin, O., Bozkurt, N., Serin, U. (2004). Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını etkileyen faktörler. *Çağdaş Eğitim*, 29(311), 16-27.
- Sözer, E. (1991). *Türk üniversitelerinde öğretmen yetiştirme sistemlerinin öğretmenlik davranışlarını kazandırma yönünden etkililiği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Sünbül, A. M. (2003). Bir meslek olarak öğretmenlik. İçinde, Ö. Demirel ve Z. Kaya (Ed.). *Öğretmenlik mesleğine giriş* (ss. 243-278). Ankara: Pegem Akademi.
- Tanel, R., Kaya Şengören, S. ve Tanel, Z. (2007). Fizik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 1-9.
- Tanrıoğan, A. (1997). Buca eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *PAÜ Eğitim Dergisi*, (3), 55-58.
- Tekerek, M. ve Polat, S. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, 22-24 September 2011, Fırat University, Elazığ- Turkey.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 461-486.

Terzi, A. R. ve Tezci E. (2007). Necatibey Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (52), 593-614.

Üstün, E. Erkan S. ve Akman B. (2004). Türkiye’de okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 129-136.

Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (45), 109-127.

Yılman, M. (2006). *Türkiye’de öğretmen eğitiminin temelleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yüksel, S. (2004). Tezsiz yüksek lisans programının öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(17), 355-379.

Summary

The Attitudes of Social Studies Teacher Candidates' Towards Teaching Profession

Cengiz DÖNMEZ* Salih USLU**

Introduction

At the present day the rapid development and change that is experienced, the largest effort of all nations is to train qualified individuals who are proficient keeping up with this process of change. Education is the most effective tool to realize this goal and the teachers constitute one of the important element of this effective tool (Kuran, 2002). Teaching profession is an occupational area in professional status, which has dimensions of social, cultural, economic, scientific and technological related to the education sector, require academic study and professional training that is based on knowledge and skills of special expertise in the field (Erden, 1998). The teaching profession is also a profession that requires attitudes and regular habits as well as knowledge and skills of the field. Therefore, it is also necessary for teacher candidates who study in schools, to gain values and attitudes related to the profession as well as knowledge and skills (Çeliköz & Çetin, 2004; Özkan, 2012).

The attitudes of teachers towards their profession reflect their perception of the profession owing to one of the most powerful determinants of professional behavior. Therefore, learning experiences of teachers in studentship years, is the basis to their own professional understanding and it must be arranged in such a way that these experiences could bring candidates in the positive attitudes against in the profession (Çeliköz & Çetin, 2004; Derman, Özkan, Gödek Altuk & Mülazımoğlu, 2008; Başçiftçi, Yanpınar & Ergül, 2012). By the way, there must be a positive attitude towards the profession of people who will become a teacher, that is one of the most important circumstances able to perform more effectively the requirements of this profession.

Purpose

The purpose of this study is to determine attitudes of SSTC (Social Studies Teacher Candidates)' towards the teaching profession in terms of different variables (gender, reason for choosing the teaching profession, father is education status, maternal education status).

Method

This research was carried out by using the descriptive case study method (survey). The descriptive case study method (survey) was used as a basic research design on this study because the descriptive method was commonly used in educational research in order to find out their attitudes, beliefs and views on a specific topic of selected group (McMillan & Schumacher, 2006).

SSTC who study in Gazi University, Gazi Faculty of Education, Social Studies Education Department in the academic year of 2012-2013, represent the universe of the research. In total, 230 teacher candidates who study at the Department of Social Studies Education grades 1, 2, 3 and 4, participate in the research based on a voluntary basis within the scope of the universe, represent sample of the study. Teacher candidates who participated in research are 119 female (51.7%), 111 male (48.3%).

Address for correspondence : * Assoc. Prof. Dr., Gazi University. Gazi Faculty of Education, Social Studies Education Department. cdonmez@gazi.edu.tr

** Res. Assist., Gazi University. Gazi Faculty of Education, Social Studies Education Department. salihuslu@yandex.com

In this study, attitudes towards the teaching profession of teacher candidates is handled as the dependent variable. It was identified as an independent variable respectively SSTC's gender, reasons for choosing the teaching profession, father and maternal educational status.

The research data were obtained by "Personal Information Form" which had been developed by researchers and "Teaching Profession Attitude Scale" developed by Üstüner (2006) quintet Likert-type consisting of 34 items that aimed to determine teachers' attitudes toward teaching profession.

The scale that has been developed by Üstüner (2006) is an attitude scale of one-dimensional Likert-type. The trial form of scale has been applied to 449 students who study in 11 different teaching programs. As a result of the principal component analysis that made in relation to the construct validity of the scale, it was observed that factor loading values ranged between .74 and .41 and the factor explain 30% of the total variance in the first factor with 34 items. It was cared for the total scale score and the test correlation of each item and it was found to vary between .74 and .42 correlation values of item testing. Criterion validity of the scale is .89. Regarding the reliability of the scale, it was found .72 the reliability coefficient related to determination of scores as a implementation's result of two times with an interval of 4 weeks to 116 students from the Faculty of Education. The internal consistency coefficient (Cronbah Alpha) was .93. (Üstüner, 2006). Research data have been analyzed by using necessary statistical techniques with IBM SPSS 20.0 program. The significance level was considered as $[p < .05]$ in the study.

Findings

In this study, it was primarily examined attitudes scores towards the teaching profession of SSTC in the study group. The lowest score is 44 received from scale, the highest score is 170. In addition, the mean score of teacher candidates participating in the study is $\bar{X}=134.24$. The findings showed that candidates' attitudes towards the teaching profession in general, are at the "I agree" level ($3.40 < \bar{X} \leq 4.19$) or positive.

It was used t-test for independent samples, to find out whether to be difference between SSTC's gender and the mean score of attitude, when the results of analysis were examined, it was found a statistically significant difference between female and male's attitudes towards the teaching profession [$t_{(228)} = 2,412; p < .05$].

It was controlled by one-way ANOVA whether to be meaningful difference in attitudes towards the teaching profession according to SSTC's reasons for choosing the teaching profession, the father and mother's educational status. When the results of analysis were examined, it was found meaningful difference that showed attitudes towards the teaching profession of SSTC according to the reason to choose the profession of teaching ($F_{(5, 224)} = 27.011, p < .05$) and the father's educational status ($F_{(4, 225)} = 2.712, p < .05$), but not found meaningful difference according to the mother's educational status ($F_{(4, 225)} = 1.087, p > .05$).

Conclusions/discussions and implications

The first finding that was obtained as a result of the statistical analyses of the data with this research, there is a high level of attitudes and positive attitude towards the profession of SSTC who study in Gazi University, Gazi Faculty of Education (between the level of agree $3.40 < \bar{X} \leq 4.19$).

The second research finding, is result of attitudes towards the teaching profession of the girl teacher candidates that is more positive than men teacher candidates.

The third research finding, is result of attitudes towards the teaching profession of SSTC who chose the profession voluntarily, is at higher level.

The fourth research finding, is result of a meaningful difference between SSTC's total scores of attitude toward teaching profession and father's educational status, and a higher level of attitudes towards the teaching profession SSTC's father education status that is a graduate of the university.

The fifth research finding, is result of no meaningful difference between SSTC's total scores of attitude toward teaching profession and maternal education status.

In line with the findings of research, suggestions have been made while teacher training programs are developed, such as to take into account the differences between the sexes, to provide minimize the differences in attitudes towards the teaching profession in both sexes, to give vocational guidance services to improve positive attitudes for students who study in teacher high school and to increase activities in order to make positive attitudes about teaching profession.

Key words: Social Studies, teacher candidates, attitudes toward teaching profession.